

ارزشیابی کیفی - توصیفی

یکصد سوال، یکصد پاسخ

اسدالله نوروزی

جمال آرا

بیتول موثق



۱۳۹۲

سرشناسه	نوروزی، اسدالله، ۱۳۵۴ -
عنوان و نام پدیدآور	ارزشیابی کیفی توصیفی: یکصد سوال، یکصد پاسخ/ اسدالله نوروزی، جمال آراء، بتول موثق.
مشخصات نشر	اصفهان: آموخته، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری	[۱۱۶]ص. جدول.
شابک	978-600-6465-48-7
وضعیت فهرست نویسی	فیا
یادداشت	کتابنامه: ص. [۱۱۵ - ۱۱۶].
موضوع	آموزش ابتدایی -- ارزشیابی
موضوع	آموزش و پرورش -- ارزشیابی
موضوع	شاگردان -- ایران -- ارزشیابی
موضوع	تدریس اثربخش
نام افزوده	آراء، جمال
شناسه افزوده	موثق، بتول، ۱۳۴۲ -
رده بندی کنگره	۱۳۹۲ الف ۸۶/ LB۱۵۵۵
رده بندی دیویی	۳۷۲
شماره اشتراک	۳۳۳۹۱۸۹



آموخته

اصفهان- خیابان مشتاق - مهرآباد - کوی ۱۹ - شماره ۴۶
تلفن: ۰۳۱۱-۲۶۱۲۳۵۲ - همراه: ۰۹۱۳۴۰۱۰۱ - کد پستی: ۸۱۵۸۹۳۸۱۳۱

ارزشیابی کیفی - توصیفی

یکصد سوال، یکصد پاسخ

اسدالله نوروزی، جمال آراء، بتول موثق

آماده سازی: نشر آموخته

مدیر تولید: فرهاد فروزنده

ویراستار: مهدی شریعتی

طراح جلد: علیرضا محمدی

• لیتوگرافی: طلوع • چاپ: پارسا • صحافی: سپاهان

• چاپ اول: ۱۳۹۲ • تعداد: ۲۰۰۰ • قیمت: ۴۵۰۰ تومان

© حق چاپ: ۱۳۹۲، انتشارات آموخته

ما می‌خواهیم آن کاری که آموزش و پرورش خارج می‌شود انسانی باشد که از لحاظ خصوصیات بشری؛ خلاق، پرسش‌گر، اهل فکر، اهل نوآوری، مایل به ورود در میدان‌های بسیار وسیع دانستنی‌های بشر برای کشف دانستنی‌ها و افکندن نور علم به وادی مجهولات و مساجد فکر.

تعلیم کاری بسیار ظریف و دقیق است. معلم فقط این نیست که ما مجموعه‌ای از معلومات را در کاغذ بگذاریم و به دست‌آرز بدهیم و بگوییم بخوان، بعد هم برهه‌ای از سال را معین کنیم تا ببینیم امتحان دهند؛ این تعلیم حقیقی نیست. تعلیم باید طوری باشد که ذهن را بسازد، عز را فعال کند و در درجه‌ی اوّل شوق به دانستن را در دل متعلم ایجاد نماید.

مقام معظم رهبری

فهرست مطالب

۷	 مقدمه
---	-------------

فصل اول

ویژگی‌های مثبت ارزشیابی کیفی - توصیفی

۱۱	 فکر کردن در مقابل حفظ کردن
۱۳	 کمک به دانش‌آموزان برای کسب هویت موفق
۱۴	 پرورش خلاقیت در مقابل موانع آن
۱۵	 کیفیت آموزش یادگیرنده به جای کمیت آن
۱۶	 رویکرد کشف دانش در مقابل انتقال دانش
۱۸	 فرآیندمحوری در مقابل نتیجه‌گرایی

فصل دوم

راهنمای اجرای ارزشیابی کیفی - توصیفی

۲۰	 اهداف
۲۱	 شیوهی اجرای ارزشیابی کیفی - توصیفی
۲۲	 پرسیدن
۲۳	 خودسنجی و همسال‌سنجی
۲۴	 ثبت مشاهدات
۲۵	 برگ ثبت مشاهدات (واقع‌نگاری)
۲۶	 چک لیست (سیاهه رفتار)
۲۸	 چک لیست مهارت‌های اجتماعی
۳۰	 تکالیف درسی
۳۲	 آزمون‌ها
۳۴	 انواع آزمون‌های عملکردی
۳۷	 پوشه‌ی کار

۴۰	بازخورد توصیفی
۴۰	ویژگی‌های بازخورد
۴۲	گزارش پیشرفت تحصیلی و تربیتی

فصل سوم

پاسخ به سوالات معلمان محترم در زمینه‌ی ارزشیابی کیفی - توصیفی

۵۹	سوالات درخصوص چرایی، چیستی و ضرورت ارزشیابی کیفی - توصیفی
۶۵	سوالات مربوط به ابزارهای جمع‌آوری اطلاعات و سازماندهی آنها
۸۶	سوالات مربوط به آرایه‌ی بازخورد
۹۶	سوالات مربوط به گزارش پیشرفت تحصیلی و تربیتی آیین نامه ارزشیابی ۱۳۸۰
۱۰۳	سوالات مربوط به ...
۱۰۷	منابع

مقدمه

آموزش و پرورش در دنیای پیشرفته امروز در حال تحول است و جایگاه معلمان و دانش‌آموزان نیز دچار تحول شده است. معلمان تحت تأثیر این تحولات جایگاه خود را به تسهیل‌کنندگان و فراهم‌کنندگان محیط، ابزار و وسایل یادگیری داده‌اند و دانش‌آموزان در مقایسه با روش‌های سنتی به شکل فعال‌تری در فرآیند یاددهی - یادگیری مشارکت می‌کنند. فعالیت‌های یاددهی کلاس عمدتاً به صورت تیمی و گروهی سازماندهی می‌شود. در فعالیت‌های گروهی و تیمی نگرش‌ها و مهارت‌های زیادی مورد توجه معلمان و دانش‌آموز قرار گرفته است و همواره بر وسعت آن افزوده است. در صورتی که نیز در سال‌های گذشته اقدامات مناسبی انجام گرفته تا در سایه‌ی این فعالیت‌ها معلمان مطالبی در روش‌های تدریس و ارزشیابی در کلاس انجام شود. با وجود این هنوز احساس می‌شود که سایه‌ی سنگین روش‌های نامناسب، آموزش و پرورش را با مشکلاتی مواجه کرده است که قسمت اعظم آن مربوط به موضوع ارزشیابی و شیوه اجرای آن در مدارس است.

از آن جا که دانش تخصصی و مهارت‌های حرفه‌ای در مشاغل مختلف در حال تغییر و توسعه است، توجه به مهارت‌های حرفه‌ای معلمان و مدیران مدارس و به روز کردن دانش آنان از مسایل مهم آموزش و پرورش محسوب می‌شود که از طرق مختلف باید مورد توجه قرار گیرد.

معلمان از یک سو به عنوان کانون فرآیند آموزش بر جریان تربیت و آماده‌سازی دانش‌آموزان تأثیر می‌گذارند تا موجب شوند آنان به طور صحیح از عقل، تفکر و توانمندی‌های خود بهره بگیرند و آموخته‌های خود را در زندگی به کار برند و از سوی دیگر، حرکت پرشتاب جامعه و اندیشیدن در مورد معلم و هنر معلمی ارتباط مناسبی را برای رشد و پیشرفت حرفه‌ای آنان، فراهم ساخته است؛ تا آنجا که تفکر در مورد شیوه‌ی انتقال دانش را به یک اصل غیر قابل انکار در نظام تعلیم و تربیت تبدیل کرده است.

اسناد تحولی نظام آموزشی (سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و سند برنامه‌ی درس ملی) به تعریف کلان تغییرات ناظر به آینده می‌پردازد. در این اسناد در خصوص ارزشیابی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان، رویکردی فرایندی و کیفی مشاهده می‌شود. از این رو بر اساس این اسناد در چشم‌انداز تحولات نظام آموزشی تغییر رویکرد ارزشیابی تحصیلی از کمی به کیفی در دوره‌ی دبستان از ضروریات تلقی می‌شود.

هنوز گرایش بسیاری از معلمان و اولیا به سمت نتیجه‌گیری است و دانش‌آموزان طی فرآیند آموزش یاد می‌گیرند که وظیفه‌ی آنان خواندن کتاب‌های درسی و مطالب از پیش تعیین شده و گرفتن نمره و معدل بالاست. همچنین تفکر و افزایش قدرت محاسبه و وحیهی نقّادی با وجود تأکید بسیار در متون اسلامی و تعالیم دینی ما در تمام ارزشیابی‌هایگاه مطلوب خود را نیافته است و همچنان به خاطر سپردن مطالبی که از طریق کتاب‌های درسی و معلمان عرضه می‌شود، مورد تأکید است. اکنون ما در حال تجدیدن نظر و رسالتی بزرگ هستیم و آن تحول بنیادین در آموزش و پرورش است که اقدامات منظور اجرایی کردن آن شروع شده است. از آن جا که یکی از مهارت‌های اساسی مورد نیاز معلمان، مهارت ارزشیابی صحیح فرایند آموزشی است، یکی از جنبه‌های تحول بنیادین در شیوه‌های ارزشیابی و سنجش باشد. پیش از این به جای آنکه معلمان ارزشیابی بهبود و اصلاح نارسایی‌های نظام آموزشی را بهبود بخشند، باعث ایجاد تنش و اضطراب، عدم اعتماد به نفس و دل‌زدگی از محیط آموزشی شده است. بنابراین از چند سال گذشته بحث تغییر نظام ارزشیابی کمی به سمت کیفی مطرح شده و مراحل آزمایشی خود را پشت سر گذاشته است؛ چنان که اکنون به صورت فرایند دوره ابتدایی انجام می‌شود. در این کتاب سعی شده است با بیانی کوتاه، ساده و مثال‌های گوناگون متناسب با دوره ابتدایی، معلمان محترم دوره ابتدایی بیشتر با شیوه‌ی ارزشیابی کیفی - توصیفی آشنا شوند و با استفاده از منابع موجود به یک‌صد سوال معلمان و کارشناسان دوره‌ی ابتدایی در خصوص این الگوی ارزشیابی پاسخ‌های

کاربردی و مناسب ارایه شود. امید است این مجموعه کمکی، هرچند ناچیز، در راستای پیشبرد اهداف تعلیم و تربیت جامعه باشد. نویسندگان این سطور بر خود فرض می‌دانند که مسوولان دفتر آموزش ابتدایی، کارشناسان آموزش ابتدایی استان اصفهان و مدرسان دوره‌ی ارزشیابی کیفی - توصیفی استان اصفهان را به خاطر همکاری بی‌ممانه‌شان مورد سپاس خویش قرار دهند. امید است که این همکاری را اندک‌س از پیش، راه‌گشای تحول بنیادین در نظام آموزش ایران باشد. ان شاء الله.

ر خوانندگان گرامی به خصوص صاحب‌نظران و معلمان محترم خواهشمند است نظر و دیدگاه‌های سازنده خود را به ایمیل asadollahmooz@yahoocom ارسال فرمایند.